

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta (HE 172/2022)

9.11.2022

Heli Koski

Tutkimusjohtaja

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos

Hallituksen esitys kilpailulain muuttamisesta oikeansuuntainen

- Yrityskaupat ovat osa toimivaa markkinataloutta, parhaimmillaan niihin liittyy synergiaetuja ja tehokkuuden paranemista. Toisaalta yrityskaupat lisäävät markkinoiden keskittymistä ja voivat vaikuttaa haitallisesti kuluttajiin uusien tuotteiden ja palveluiden valikoiman pienentymisen, laadun heikkenemisen ja hintojen nousun kautta.
- Ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle jää yrityskauppoja, joista seuraa markkinoiden haitallista keskittymistä ja haittaa kuluttajille. Lakimuutoksen arvioidaan ehkäisevän noin 4-6 kilpailulle haitallista yrityskauppaa vuosittain
→ Kuluttajahyöty arviolta 50-67 milj. euroa vuodessa > hallinnolliset kustannukset yrityksille ja viranomaisille.
- Lisäksi kilpailullisten markkinoiden säilyttäminen usealla toimialalla todennäköisesti edesauttaa tuottavuuden kasvua.

...mutta ei tarjoa kilpailuviranomaiselle riittäviä valtuuksia puuttua kilpailulle haitallisiin yrityskauppoihin

- Otto-oikeuden jättäminen lakimuutoksen ulkopuolelle ei anna KKV:lle mahdollisuutta puuttua kilpailulle haitallisiin liikevaihdon kynnyksarvot alittaviin yrityskauppoihin.
- Kilpailulain muutos ei huomioi digimarkkinoiden erityispiirteitä
 - Digitaalisilla markkinoilla ja nuorten yritysten kohdalla liikevaihto ei useinkaan ole hyvä mittari yrityksen kilpailupotentiaalille ja (tulevalle) markkina-arvolle.
 - Euroopan fragmentoituneilla markkinoilla yritykset skaalautuvat tyypillisesti hitaammin kuin Yhdysvalloissa tehden pienistä ja nuorista teknologia-yrityksistä helppoja ostokohteita.

Teknologiajättien tappajaostoihin on pystyttävä puuttumaan

- Taloustieteellisessä kirjallisuudessa on tunnistettu kilpailun kannalta erityisen ongelmalliseksi suurten teknologiayritysten yritysostot, joiden tavoitteena on eliminoida mahdolliset tulevaisuuden kilpailijat tappamalla niiden innovatiiviset t&k-hankkeet jo ennen kuin niiden uudet tuotteet tulevat markkinoille.
- Lisäksi teknologiajättien yritysostot voivat luoda ns. kuolemanlaakson markkinoille tuleville yrityksille: uusien yritysten odotettujen tuottojen lasku vähentää sijoittajien halukkuutta investoida uusiin teknologiayrityksiin ja niiden markkinoille tuloa.
- Pieniin, innovatiivisiin yrityksiin kohdistuvat yritysostot voivat vähentää merkittävästi kilpailua innovaatioilla sekä uusien kuluttajahyötyä lisäävien kilpailullisten markkinoiden kehittymistä. Pitkän aikavälin negatiiviset vaikutukset kuluttajien hyvinvointiin voivat olla huomattavia.

Lisärajaukset

- Otto-oikeuden käyttöönottoa tulisi harkita uudelleen, ja lisäksi olisi mietittävä vaihtoehtoisia tapoja kohdentaa yrityskauppavalvontaa potentiaalisesti kilpailulle haitallisiin pienten innovatiivisten yritysten ostoihin.
- Yrityksen suuri myyntihinta suhteessa liikevaihtoon on eräs mahdollinen merkki siitä, että ostokohde on merkittävä kilpailullinen uhka ostajalle ja että yrityskaupan toteutuminen vähentää kilpailua. **Kauppahintaan**, ja mahdollisesti myös **ostajan kokoon, perustuvat kynnyksarvot** (liikevaihdon lisäksi) yrityskauppojen ilmoituskynnysten määrittelyssä toisivat potentiaalisesti kilpailullisesti haitallisia yrityskauppoja valvonnan piiriin.
- Otto-oikeuden käyttöön tehtävillä lisärajauksilla voitaisiin myös selkeyttää yrityskauppa-valvonnan kohdentumista ja vähentää epävarmuutta yrityskauppoja suunnittelevien yritysten osalta.